

Sygn. akt: III AUa 1363/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Iwona Szybka (spr.)

Sędziowie: SSA Maria Padarewska - Hajn

del. SSO Dorota Rzeźniowiecka.

Protokolant: sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 11 czerwca 2013 r. w Łodzi

sprawy **K. S. przy udziale R. R.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o odpowiedzialność z tytułu nieopłaconych składek,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 27 czerwca 2012 r., sygn. akt: VIII U 923/11;

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu – Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za drugą instancję.

Sygn. akt III AUa 1363/12

UZASADNIENIE

Decyzją z 27 kwietnia 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że: 1. K. S. jako wspólnik spółki cywilnej (...) ponosi solidarną odpowiedzialność całym swoim majątkiem wraz ze spółką i wspólnikiem R. R. za zobowiązania spółki z tytułu nieopłaconych składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego, Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za maj 2010r. w łącznej kwocie 763,79 zł;

2. R. R. jako wspólnik spółki cywilnej (...) ponosi solidarną odpowiedzialność całym swoim majątkiem wraz ze spółką i wspólnikiem K. S. za zobowiązania spółki z tytułu nieopłaconych składek na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego, Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za maj 2010r. w łącznej kwocie 763,79 zł.

Odwołanie od tej decyzji wniosła K. S., podnosząc że wspólnik spółki cywilnej (...) - samodzielnie bez jej zgody i wiedzy - zatrudnił 3 pracownice w firmie zarejestrowanej samodzielnie przez siebie o nazwie (...) i te pracownice: M. W., W. B. i B. K. (1) nie były pracownicami spółki (...)

Zainteresowany R. R. nie zajął stanowiska w sprawie.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z 27 czerwca 2012r.: 1. zmienił zaskarżoną decyzję i zwolnił K. S. z solidarnej odpowiedzialności jako współnika spółki cywilnej (...) za zobowiązania spółki z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za maj 2010r.;

2. zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz K. S. kwotę 180 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że K. S. i R. R. zawarli w dniu 10 października 2006r. umowę spółki cywilnej na działalność z zakresu sprzedaży detalicznej wyrobów alkoholowych. Każdy ze współników miał 50% udziałów. Spółka miała swoją siedzibę w lokalu przy ul. (...) w Ł..

§ 2 umowy przewidywał, że każdy współnik jest uprawniony i zobowiązany do prowadzenia spraw spółki nie przekraczających zakresu zwykłego zarządu. Sprawy przekraczające zwykły zarząd wymagają uchwały współników.

§ 3 stanowił, że zobowiązania i wydatki przekraczające określoną w umowie kwotę oraz zatrudniania pracowników wymagają zgody współników wyrażonej poprzez akceptację podpisem na stosownym dokumencie.

Lokal przy ul. (...) w Ł. był wynajmowany od ojca odwołującej - P. S. do kwietnia 2010r.

R. R. prowadził działalność gospodarczą na podstawie wpisu pod nazwą (...) (...) R. R. od 1 marca 2000r. do 15 lipca 2008r. Działalność pod nazwą (...) z siedzibą w Ł. przy ul. (...) funkcjonowała w okresie od 17 grudnia 2003r. do 20 października 2006r.

K. S. prowadziła działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji pod nazwą (...) z siedzibą w Ł. przy ul (...) od 15 października 2006r. do 19 maja 2010r.

M. W. zawarła umowę o pracę na czas określony 1-30 kwietnia 2010r. – na podstawie porozumienia zakładów pracy (jak oznaczone zostało w tytule umowy) z (...) z siedzibą w Ł. przy ul. (...) - reprezentowaną przez R. R. i podpisaną tylko przez R. R. oraz M. W..

M. W. była pracownikiem firmy (...) w okresie od 31 grudnia 2007r. do 31 grudnia 2009r.

B. K. (1) zawarła umowę o pracę na podstawie porozumienia zakładów pracy (jak oznaczone zostało w tytule umowy) na czas określony 1-30 kwietnia 2010r. z (...) z siedzibą w Ł. przy ul. (...) - reprezentowaną przez R. R. i podpisaną tylko przez R. R. oraz B. K..

B. K. (1) zawarła umowę o pracę z (...) R. R. na czas określony do 12 listopada 2007r. do 30 maja 2008r. W dniu 31 maja 2008r. B. K. (1) zawarła umowę o pracę z (...) R. R. na czas nieokreślony.

W. B. zawarła umowę o pracę na czas określony 1-30 kwietnia 2010r. z (...) z siedzibą w Ł. przy ul. (...) - reprezentowaną przez R. R. i podpisaną tylko przez R. R..

Pracownice otrzymały wynagrodzenie za kwiecień 2010r. w maju 2010r.

K. S. nie bywała w sklepie przy ul. (...) w 2010r. Przebywała w tym okresie na stypendium w Hiszpanii.

R. R. uprzedził pracownice, że zamierza zakończyć działalność i zamknąć sklep.

Spółka została zlikwidowana z dniem 19 maja 2010r. Od maja 2010r. sklep przejęła inna firma.

Zaskarżoną decyzją z dnia 27 kwietnia 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że: K. S. jako współnik spółki cywilnej (...) ponosi solidarną odpowiedzialność całym swoim majątkiem wraz ze spółką i współnikiem R. R. za zobowiązania spółki z tytułu nieopłaconych składek w łącznej kwocie 763,79 zł, w tym na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego za maj 2010r. w kwocie 285,71 zł (należność główna 260,71zł i odsetki za zwłokę liczone na dzień 27 kwietnia 2011r. w kwocie 25 zł), na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego za maj 2010r. w kwocie 368,04 zł (należność główna 335,04 zł i odsetki za zwłokę liczone na dzień 27 kwietnia 2011r. w kwocie 33 zł), Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za maja 2010r. w kwocie 110,04 zł (należność główna 100,04 zł i odsetki liczone na dzień 27 kwietnia 2011r. -10 zł);

R. R. jako współnik spółki cywilnej (...)ponosi solidarną odpowiedzialność całym swoim majątkiem wraz ze spółką i współnikiem K. S. za zobowiązania spółki z tytułu nieopłaconych składek w łącznej kwocie763,79 zł, w tym na Fundusz Ubezpieczenia Społecznego za maj 2010r. w kwocie 285,71 zł (należność główna 260,71zł i odsetki za zwłokę liczone na dzień 27 kwietnia 2011r. w kwocie 25 zł), na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego za maj 2010r. w kwocie 368,04 zł (należność główna 335,04 zł i odsetki za zwłokę liczone na dzień 27 kwietnia 2011r. w kwocie 33 zł), Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za maja 2010r. w kwocie 110,04 zł (należność główna 100,04 zł i odsetki liczone na dzień 27 kwietnia 2011r. -10 zł).

K. S. otrzymała powyższą decyzję w dniu 4 maja 2011r. Brak dowodu doręczenia tej decyzji R. R..

W aktach ZUS brak dowodu wydania i brak decyzji o odpowiedzialności podmiotu gospodarczego - spółki cywilnej (...) za zobowiązania składkowe w maju 2010r.

W konsekwencji powyższych ustaleń Sąd Okręgowy uznał odwołanie K. S. za zasadne.

Zdaniem Sądu w sytuacji, gdy przed wszczęciem postępowania o odpowiedzialności współników spółki cywilnej za zaległości podatkowe, nie została wydana decyzja o odpowiedzialności płatnika z tytułu niedopełnienia obowiązków, o którym mowa w art. 8 ordynacji podatkowej, to organ podatkowy przed orzeczeniem o tej odpowiedzialności współników powinien w postępowaniu, o którym mowa w art. 108 § 1 w zw. z art. 165 § 2 Ordynacji podatkowej, najpierw ustalić odpowiedzialność podatkową płatnika, o której mowa w art. 30 § 1 i § 4 tej ustawy. Niedopuszczalne jest orzeczenie o odpowiedzialności współników spółki cywilnej z tytułu niedopełnienia przez spółkę cywilną obowiązków jako płatnika, o ile odpowiedzialność spółki jako płatnika wcześniej (art. 108 § 2 pkt 2 lit. b o.p.) lub równocześnie z odpowiedzialnością współników (art. 115 § 4 o.p.) nie zostanie ustalona. Jest to zgodne ze stanowiskiem Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie, przedstawionym w wyroku z dnia 15 kwietnia 2009r. II FSK 60/08 LEX nr 513080. Okoliczność zaś, że zgodnie z art. 115 § 1 Ordynacji podatkowej współnicy spółki cywilnej odpowiadają solidarnie ze spółką i z pozostałymi współnikami za zaległości składkowe spółki i współników wynikające z działalności spółki, nie oznacza, że organ rentowy ma tylko możliwość wydania decyzji o odpowiedzialności współników.

W ocenie Sądu, Zakład Ubezpieczeń Społecznych naruszył art. 145 § 1 pkt 1 lit. c w zw. z art. 151 i w zw. z art. 108 § 2 pkt 2 i art. 115 § 1 i 4 Ordynacji podatkowej w związku z art. 32 i 31 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U nr 205 z 2009r. poz. 1585 – tekst jednolity z późn. zm.) przez brak ich zastosowania a mianowicie nie została wydana odrębna decyzja o odpowiedzialności płatnika czyli spółki cywilnej za nieopłacone składki na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych - zatrudnionych pracowników - za maj 2010r. W aktach sprawy brak jest w tym zakresie stosownej decyzji. Z uregulowania zawartego w art. 30 § 1 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych w zw. z art. 115 § 1 i 4 Ordynacji podatkowej w związku z art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych wynika, że w sytuacji, gdy przed wszczęciem postępowania o odpowiedzialności współników spółki cywilnej za zaległości składkowe nie została wydana decyzja o odpowiedzialności płatnika z tytułu niedopełnienia obowiązków, o których mowa w art. 8 ord. pod., w związku z art. 32 i 31 ustawy z dnia systemie ubezpieczeń społecznych, to organ rentowy, przed orzeczeniem o tej odpowiedzialności współników powinien w postępowaniu, o którym mowa w art. 108 § 1 w zw. z art. 165 § 2 ord. pod. w związku z art. 31 i 32 ustawy z dnia

13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, najpierw ustalić odpowiedzialność podatkową płatnika składek, o której mowa w art. 30 § 1 i § 4 ord. pod. w związku z art. 32 i 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W niniejszej sprawie organ rentowy nie wydał, przed wszczęciem postępowania o odpowiedzialności wspólników, decyzji o odpowiedzialności płatnika za nieopłacone zobowiązania składkowe, do czego uprawniał go przepis art. 115 § 4 ord. pod.

Mając zatem na uwadze, że decyzja nie była prawidłowa Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji. O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o dyspozycję art. 98 k.p.c. w zw. z § 12 w zw. z § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2001r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.)

W apelacji Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj.: art. 115 ordynacji podatkowej poprzez jego błędną wykładnię i pominięcie § 5, oraz art. 145 § 1, 151, 108 § 2 pkt 2, i art. 30 ordynacji podatkowej oraz art. 31 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, poprzez błędne ich zastosowanie.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz

zasądzenie od odwołującej na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 135 zł za II instancję i 185 zł za I instancję.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że uzasadnienie prawne zaskarżonego wyroku w zasadzie sprowadza się do zacytowania uzasadnienia wyroku NSA z dnia 15.04.2009 roku, sygn. akt: II FSK 60/08, które dotyczyło zupełnie innego stanu faktycznego (spółki istniejącej i sytuacji, w której wydana decyzja nie dotyczy wszystkich wspólników). Sąd błędnie zatem uznał, że organ rentowy naruszył przepisy art. 145 i 151 ordynacji podatkowej poprzez ich niezastosowanie, ponieważ art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wskazuje przepisy ordynacji podatkowej, które należy stosować odpowiednio do należności z tytułu składek i powołane wyżej przepisy ordynacji podatkowej nie są w tym artykule wymienione.

Również organ rentowy nie mógł zastosować przepisów artykułu 30, 8, czy 108 § 2 pkt 2 ordynacji podatkowej, czy przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ponieważ do tych przepisów nie odsyła art. 31 ustawy systemowej (art. 31 odsyła jedynie do art. 108 § 1 i 4 ordynacji podatkowej).

Sąd Okręgowy w Łodzi dokonał również błędnej wykładni art. 115 ordynacji podatkowej, w tym zupełnie pomijając § 5 tego przepisu.

Apelujący podniósł również, że w niniejszej sprawie spółka cywilna uległa rozwiązaniu w kwietniu 2010 roku, a zatem nie istniała już w momencie wydawania decyzji przez organ rentowy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna i skutkuje uchynieniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, albowiem Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy.

Zaskarżoną decyzją z dnia 27 kwietnia 2011r. organ rentowy stwierdził, że K. S. i R. R. ponoszą jako wspólnicy spółki cywilnej (...)solidarną odpowiedzialność za zobowiązania spółki z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i FP oraz FGŚP. Sąd Okręgowy w Łodzi zmienił zaskarżoną decyzję uznając, iż organ rentowy naruszył szereg przepisów Ordynacji Podatkowej, a jako przyczynę zmiany zaskarżonej decyzji wskazał okoliczność braku decyzji określającej wysokość zobowiązania płatnika.

Stanowisko Sądu Okręgowego o konieczności wydania decyzji określającej zadłużenie przeciwko spółce cywilnej jest błędne. Zgodnie bowiem z ugruntowanym w orzecznictwie poglądem decyzja ustalająca odpowiedzialność

wspólników na podstawie art. 115 ordynacji podatkowej nie wymaga uprzedniego wydania decyzji ustalającej zobowiązania spółki cywilnej, ani tym bardziej nie jest uzależniona od bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce cywilnej (por. wyrok SN z 20.03.2009r., II UK 304/08)

Zgodnie z treścią art. 115 § 4 Ordynacji podatkowej określenie wysokości zobowiązań podatkowych spółki, orzeczenie o odpowiedzialności płatnika (inkasenta), zwrocie zaliczki na naliczony podatek od towarów i usług lub określenie wysokości należnych odsetek za zwłokę następuje w decyzji, o której mowa w art. 108 § 1 Ordynacji. W wyroku z dnia 25 lutego 2010r. (II UK 226/09) Sąd Najwyższy wskazał, że zasada, iż orzeczenie o odpowiedzialności osoby trzeciej musi być poprzedzone wydaniem i doręczeniem decyzji podatkowej podmiotom odpowiadającym za zobowiązania podatkowe przed osobą trzecią, nie ma zastosowania do należności z tytułu składek, bowiem wynikają one ze zobowiązania powstającego z dniem zaistnienia zdarzenia, z którym przepisy prawa ubezpieczeń społecznych łączą powstanie takiego zobowiązania. (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 15.10.2009r., I UZP 3/09, uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 13.05.2009r., I UZP 4/09, wyrok Sądu Najwyższego z 30.01.2008r., I UK 187/07, wyrok Sądu Najwyższego z 23.10.2006r., I UK 126/06). Także orzecznictwo administracyjne zgodne jest co do tego, że stwierdzenie odpowiedzialności wspólnika spółki za zaległość podatkową spółki nie musi być poprzedzone odrębną decyzją określającą tę zaległość o ile wynika ona ze zobowiązań podatkowych powstałych z mocy prawa - art. 115 § 4 Ordynacji podatkowej (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 25.04.2012r., I GSK 143/11, Lex nr 1218803, wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 16.12.2009r., II FSK 1201/08, wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 16.03.2011r., III SA/GL 1518/09, wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w P. z 20.05.2010r., I SA/Po 142/10, wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w G. z 24.09.2010r., III SA/GL 1513/09, Lex nr 756530).

W tej sytuacji, oparcie się Sądu Okręgowego przy wydaniu zaskarżonego wyroku o błędne przesłanki proceduralne spowodowało nierozpoznanie istoty sprawy.

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do zbadania, czy zachodzą wszystkie przesłanki warunkujące pociągnięcie do solidarnej odpowiedzialności odwołującej, jako wspólnika spółki cywilnej(...)z siedzibą w Ł., za zaległości spółki powstałe z tytułu nieopłaconych składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za maj 2010r. oraz czy zachodzą jakiegokolwiek okoliczności uwalniające odwołującą od tej odpowiedzialności.

W zakresie zasad przenoszenia na osoby trzecie odpowiedzialności z tytułu zaległych składek właściwym jest przepis art. 31 i art. 32 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) (por. wyrok Sądu Najwyższego z 10.03.2009r., II UK 304/08, Lex nr 707884).

Odpowiedzialność wspólników spółki cywilnej za zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne wynikające z zatrudnienia pracowników w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą kształtuje się na zasadach określonych w art. 115 Ordynacji podatkowej.

Zgodnie z art. 115 § 1 ordynacji podatkowej wspólnik spółki cywilnej odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie ze spółką i z pozostałymi wspólnikami za zaległości podatkowe spółki. Przepis § 1 stosuje się również do odpowiedzialności byłego wspólnika za zaległości podatkowe z tytułu zobowiązań, których termin płatności upływał w czasie, gdy był on wspólnikiem oraz zaległości wymienione w art. 52 powstałe w czasie, gdy był on wspólnikiem (§ 2 zd. 1 o.p.). Odpowiedzialność określona powyższym przepisem, istniejąca pomiędzy wspólnikami oraz pomiędzy nimi i spółką ma charakter solidarny. Odpowiedzialność ta, z mocy art. 115§ 5 Ordynacji podatkowej, ma miejsce także w razie rozwiązania spółki.

W świetle powołanych wyżej przepisów, zwłaszcza art. 115 Ordynacji podatkowej, do wydania przez pozwany organ rentowy - Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. decyzji o odpowiedzialności wspólników spółki cywilnej (...)z siedzibą w Ł. ze spółką (...)niezbędne było wykazanie, że zaległość składkowa dotyczy spółki cywilnej, a odwołująca była wspólnikiem spółki w czasie powstania zobowiązań, które przerodziły się w dochodzoną zaległość

spółki (...) oraz jej wspólników. Z kolei na odwołującej spoczywał ciężar przedstawienia dowodów w celu wykazania okoliczności, które mogłyby stanowić o zwolnieniu jej z tej odpowiedzialności.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy podda kontroli zaskarżoną w sprawie decyzję i odniesie się do wszystkich zarzutów podniesionych przez K. S. mających uzasadniać, według skarżącej, brak jej odpowiedzialności za składki określone w zaskarżonej decyzji.

W tym stanie rzeczy, z omówionych powodów, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sędziowie: Przewodniczący: